

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 30/01

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 31. mája 2001 predbežne prerokoval podnet navrhovateľa J. K., t. č. v ústave pre výkon väzby, zastúpeného advokátom JUDr. J. G., B. B., vo veci porušenia jeho základných práv podľa čl. 47 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky opatrením predsedu senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 13. decembra 2000 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 5. januára 2001 sp. zn. 6 To 19/2000 a takto

r o z h o d o l :

Podnet J. K. na začatie konania o d m i e t a ako zjavne neopodstatnený.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Podnetom zo dňa 27. marca 2001, doručeným Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 30. marca 2001, domáha sa J. K. (ďalej len „navrhovateľ“) vyslovenia, že opatrením predsedu senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 13. decembra 2000 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 5. januára 2001 sp. zn. 6 To 19/2000 došlo k porušeniu jeho ústavných práv vyplývajúcich z čl. 50 ods. 3 a čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“).

Z návrhu vyplýva, že predseda senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 To 19/2000 doručil jeho obhajcovi JUDr. J. G. opatrenie z 13. decembra 2000, ktorým podľa § 39 ods. 1 Trestného poriadku s použitím § 40a ods. 1 Trestného poriadku ustanovil JUDr. J. G. za náhradného obhajcu navrhovateľa, a to do ukončenia odvolacieho konania v jeho trestnej veci vedenej na najvyššom súde pod sp. zn. 6 To 19/2000. Ďalej uznesením najvyššieho súdu z 5. januára 2001 sp. zn. 6 To 19/2000 najvyšší súd rozhodol, že advokáta JUDr. J. G. neoslobodzuje od povinnosti vykonávať funkciu náhradného obhajcu navrhovateľa ako obžalovaného v už uvedenom konaní pred najvyšším súdom.

Navrhovateľ je toho názoru, že boli porušené jeho ústavné obhajobné práva vyplývajúce z čl. 50 ods. 3 a čl. 47 ods. 2 ústavy. Rovnako boli porušené aj práva a povinnosti jeho obhajcu. Podľa uvedených článkov má obvinený právo na prípravu obhajoby a na to, aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu. Rovnako každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi. Právo na obhajobu v trestnom konaní je jedno z najvýznamnejších práv človeka, je vlastne odrazom realizácie práva na súdnu a inú právnu ochranu. Aj z čl. 6 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd vyplývajú v podstate rovnaké práva. Článok 50 ods. 3 ústavy kladie jednoznačný dôraz na to, aby v práve výberu obhajcu nebol obvinený obmedzený, pričom obhajca má byť nezávislý, lebo len takéto usporiadanie zaručuje riadny výkon obhajoby. Navrhovateľ si svojho obhajcu sám zvolil a je ním advokát JUDr. Ľ. Š.. Podstatné je, že náhradný obhajca JUDr. J. G. je v rámci výkonu advokácie členom advokátskeho spoločenstva spolu s advokátom JUDr. P. F., ktorý bol predtým zvoleným obhajcom navrhovateľa. Navrhovateľ potom plnomocenstvo JUDr. P. F. vypovedal. JUDr. G. bol zas predtým zvoleným obhajcom obžalovaného Č., ktorý je spoluobžalovaným s navrhovateľom v tom istom trestnom konaní. Teraz vlastne dochádza k tomu, že doterajší obhajca obžalovaného Č. stáva sa náhradným obhajcom navrhovateľa. Táto situácia sa prieči § 6 Zásad výkonu advokácie, podľa ktorých vzťah advokáta a klienta je založený na vzájomnej dôvere. Strata vzájomnej dôvery je dôvodom na vypovedanie plnomocenstva v zmysle zákona o advokácii. Podstatná je aj advokátova povinnosť zachovávať mlčanlivosť

o všetkých skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel v súvislosti s poskytovaním právnej pomoci. Tým, že navrhovateľ, ako aj spoluobžalovaný Č. vypovedali plnomocenstvo dané advokátom jedného advokátskeho spoločenstva, vyjadrili celému tomuto spoločenstvu, teda obom advokátom nedôveru. Nemožno spravodlivo požadovať od tohto advokátskeho spoločenstva vykonávanie obhajoby klientov, ktorí im predtým plnomocenstvo vypovedali. Dôverné informácie, ktoré JUDr. G. získal pri obhajobe spoluobžalovaného Č., by mal využívať pri obhajobe navrhovateľa ako jeho náhradný obhajca. Vlastne celý zákonný inštitút náhradného obhajcu je hrubým zásahom do práva obvineného na obhajobu, ako aj do výkonu obhajoby zo strany obhajcu.

Sudca spravodajca prípisom z 12. apríla 2001 požiadal právneho zástupcu navrhovateľa, aby s poukazom na § 40a ods. 2 Trestného poriadku oznámil ústavnému súdu, či v priebehu verejného zasadnutia o odvolaní na najvyššom súde došlo k tomu, že by pre neúčast' zvoleného obhajcu mal sa ujať výkonu obhajoby náhradný obhajca JUDr. J. G. Pre prípad, že k takejto situácii nedošlo, požiadal právneho zástupcu navrhovateľa o čo najpodrobnejšie zargumentovanie, v čom vidí navrhovateľ porušenie jeho ústavných obhajobných práv.

Podaním z 15. mája 2001, doručeným ústavnému súdu 18. mája 2001, navrhovateľ predovšetkým oznámil, že na verejnom zasadnutí najvyššieho súdu v dňoch od 30. januára 2001 do 6. februára 2001 ho obhajoval jeho zvolený obhajca JUDr. Ľ. Š., ktorý si svoje povinnosti obhajcu vykonal riadne v súlade s Trestným poriadkom.

K porušeniu práv obhajoby v zmysle § 40a Trestného poriadku došlo nepochybne v prvom rade preto, že náhradný obhajca JUDr. G. zasiahol do práv obhajoby koncepčne pripravenej zvoleným obhajcom už tým, že 22. decembra 2000 bol nútený po obdržaní opatrenia predsedu najvyššieho súdu o ustanovení za náhradného obhajcu vykonať prevzatie a prípravu obhajoby vrátane prvej porady s navrhovateľom.

Porušenie ústavných práv obhajoby podrobne rozviedol navrhovateľ v podnete z 27. marca 2001, ku ktorému nemá čo dodať. V podstate je porušenie práva navrhovateľa na obhajobu dané tým, že napriek vlastnej voľbe obhajcu musel akceptovať kontakt s náhradným obhajcom bez ohľadu na to, či vzniklo dôvodné podozrenie zo zmarenia verejného zasadnutia zo strany zvoleného obhajcu. O tom nejstvoval žiaden konkrétny dôkaz. JUDr. G. bol takto prinútený okrem vykonania cesty do Ústavu Zboru väzenskej a justičnej stráže v Leopoldove spojenej s hotovými výdavkami na cestovnom prispôbiť sa aj dodržaniu práv vyjadrených v čl. 47 ods. 2 ústavy, lebo musel prispôbiť poskytovanie právnej pomoci v tom smere, že nemohol dokonale chrániť práva a oprávnené záujmy navrhovateľa bez toho, aby zároveň nepoškodil práva svojho bývalého klienta, teda spoluobžalovaného Č. JUDr. G. vlastne vstúpil do zmluvného vzťahu medzi navrhovateľom a jeho zvoleným obhajcom JUDr. Š. z donútenia súdu, hoci ani navrhovateľ, ale ani JUDr. Š. si to neželali a považovali to za nežiadúce. Navyše náhradný obhajca navrhovateľa JUDr. G. bol na verejnom zasadnutí najvyššieho súdu prítomný aj ako obhajca ďalšieho spoluobžalovaného K. Tohto však neobhajoval ako náhradný obhajca, ale ako riadne zvolený obhajca. I ohľadom tohto ďalšieho spoluobžalovaného nedá sa pre budúcnosť vylúčiť kolízia záujmov, na ktorú najvyšší súd pri ustanovení náhradného obhajcu nemyslel. Je zrejmé, že hlavným dôvodom opatrenia predsedu senátu najvyššieho súdu bolo hľadisko časovej úspornosti. Toto však nemôže ísť na úkor práva na obhajobu. Pokiaľ by v prípade absencie zvoleného obhajcu JUDr. Š. bol vstúpil JUDr. G. do plných obhajobných práv navrhovateľa, len ťažko by mohol nepoškodiť obhajobné práva navrhovateľa, ako aj obhajobné práva ďalšieho spoluobžalovaného.

Hoci z ustanovenia § 17 ods. 1 zákona č. 132/1990 Zb. o advokácii v znení neskorších predpisov vyplýva vzťah nevyhnutnej dôvery medzi obžalovaným a obhajcom, táto dôvera v odvolacom konaní už nebola daná, lebo množstvo informácií získaných obhajcom stalo sa potencionálnym nebezpečím pre iného spoluobžalovaného v tom zmysle, že by v súvislosti s ustanovením JUDr. G. za náhradného obhajcu mohlo byť zneužitie voči navrhovateľovi.

Navrhovateľ tieto skutočnosti náhradnému obhajcovi JUDr. G. namietal, lebo JUDr. G. odmietal uviesť navrhovateľovi ďalšie okolnosti týkajúce sa obhajoby spoluobžalovaného Č. s poukazom na zachovanie mlčanlivosti zo strany JUDr. G. JUDr. G. tieto skutočnosti namietal najvyššiemu súdu, ale tento napriek tomu odmietol oslobodiť JUDr. G. od povinnosti vykonávať náhradnú obhajobu. S týmto postupom sa stotožnil aj predseda najvyššieho súdu, keďže JUDr. G. to namietal i priamo u neho. Podľa názoru navrhovateľa ingerenciou štátu vnucuje sa navrhovateľovi, ale aj náhradnému obhajcovi nechcený vzťah bez splnenia zákonných podmienok. Navrhovateľ si po vypovedaní plnomocenstva JUDr. F. riadne zvolil nového obhajcu JUDr. Š., ktorý si svoje povinnosti riadne plnil a ničím nenaznačil, že by pre jeho neprítomnosť malo byť verejné zasadnutie zmarené. Navrhovateľ nebol ďalej ochotný náhradnému obhajcovi poskytnúť všetky informácie z obavy, aby nedošlo k zneužitiu predchádzajúcich informácií, ktoré JUDr. G. získal od spoluobžalovaných, ale aj preto, že nemal s JUDr. G. dohodnutú koncepciu obhajoby.

Navrhovateľ je toho názoru, že celý inštitút náhradnej obhajoby bol do zákona zahrnutý účelovo pre tento prípad.

II.

Ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa (§ 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov – ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Ustanovenie § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ustanovuje niekoľko podmienok, ktoré musia byť pri predbežnom prerokovaní návrhu splnené na jeho prijatie na ďalšie konanie. Jednou z nich je aj požiadavka, aby návrh nebol zjavne neopodstatnený.

O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). Inými

slovami, ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní odmietnuť taký návrh, ktorý sa na prvý pohľad a bez najmenších pochybností javí ako neopodstatnený (I. ÚS 4/00).

Podľa čl. 47 ods. 2 ústavy každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom.

V zmysle ustanovenia čl. 50 ods. 3 ústavy obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

Z písomného podania navrhovateľa z 15. mája 2001 nepochybne vyplýva, že náhradný obhajca JUDr. G. sa neujal výkonu obhajoby navrhovateľa a nebol na to súdom ani vyzvaný. Je tomu tak preto, že zvolený obhajca navrhovateľa JUDr. Š. bol osobne prítomný na verejnom zasadnutí najvyššieho súdu a svoje povinnosti si riadne plnil v súlade s Trestným poriadkom.

Podľa § 40a ods. 2 Trestného poriadku môže náhradný obhajca vykonávať práva a povinnosti zvoleného alebo ustanoveného obhajcu na hlavnom pojednávaní alebo na verejnom zasadnutí iba v prípade neúčasti zvoleného alebo ustanoveného obhajcu.

V danom prípade k naplneniu uvedeného ustanovenia nedošlo, pretože súd nevyzval náhradného obhajcu, aby sa ujal obhajoby navrhovateľa z dôvodu neúčasti zvoleného obhajcu. Navrhovateľ bol teda efektívne zastúpený ním zvoleným obhajcom.

V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu môže byť predmetom konania podľa čl. 130 ods. 3 ústavy len preskúmanie, či ústavné práva alebo slobody, ktorých porušenie navrhovateľ namietal, boli porušené (*mutatis mutandis* II. ÚS 70/99). V danej veci k porušeniu práv navrhovateľa garantovaných v čl. 47 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 ústavy nedošlo.

Z týchto dôvodov ústavný súd podnet navrhovateľa podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnený.